

Ewaluacja argumentacji w uzasadnieniu sejmowym programu 500+ Refleksja metodologiczna

Dr hab. Ryszard Szarfenberg prof. UW

Instytut Polityki Społecznej

Uniwersytet Warszawski

IV Konferencja ESPAnet Polska 2017 „Polityka społeczna:
kontrowersje i paradoksy”

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu, 25-27 września 2017

Argumentatywny zwrot w badaniach polityki społecznej?

- Polityka publiczna jako proces decyzyjny z jego fazą przed decyzją (dochodzenie do decyzji) i po niej (realizacja decyzji)
- Polityka społeczna (PS) jest rodzajem polityki publicznej, a więc też jest to proces podejmowania i realizowania decyzji
- Uwaga badacza PS może być skoncentrowana na
 1. Treści propozycji decyzji, treści podjętej decyzji, jej realizacji, jej wpływu na administrację i otoczenie
 2. **Argumentacji, która towarzyszy zgłaszanym propozycjom i decyzji**
- **Interesuje nas argumentacja, której składowymi są argumenty o ogólnej strukturze: przesłanki => wnioski**

Struktura argumentu w polityce społecznej bazująca na orientacji problemowej

1. Przesłanki

- a) **Przesłanka postulująca problem**, np. niski poziom zatrudnienia to problem, ponieważ hamuje to wzrost gospodarczy
- b) **Przesłanka wskazująca przyczynę problemu**, np. przyczyną niskiego zatrudnienia są niskie płace i złe warunki pracy
- c) **Przesłanka postulująca rozwiązanie**, np. zwiększenie poziomu zatrudnienia można osiągnąć poprzez podnoszenie płac i poprawę jakości pracy

2. Wniosek praktyczny postulujący działanie, np. należy podwyższyć płacę minimalną, wzmocnić kontrole PIP

Ocena argumentu w polityce społecznej w ujęciu problemowym – cztery pytania

1. Pytania dotyczące przesłanek

- 1) **Czy przesłanka postulująca problem jest przekonująca?** Np. czy niskie zatrudnienie to rzeczywiście problem wymagający działania?
- 2) **Czy przesłanka wskazująca przyczynę problemu jest przekonująca?** Np. czy i w jakim stopniu niskie zatrudnienie powodowane jest niskimi płacami i złą jakością pracy?
- 3) **Czy przesłanka wskazująca rozwiązanie problemu jest przekonująca?** Np. czy i w jakim stopniu podniesienie płacy minimalnej i więcej kontroli PIP wpływają na zatrudnienie?

2. Pytania dotyczące wniosków praktycznych

- 1) **Czy wniosek praktyczny wynika z przesłanek i jest przekonujący?** Np. czy zwiększenie płacy minimalnej i więcej kontroli PIP zwiększy zatrudnienie i będzie miało niewielkie skutki uboczne?

Struktura ogólnego argumentu PS – William N. Dunn

Struktura zaproponowana przez
Dunna odróżnia różne typy
konkluzji argumentu PS -
zawierająca stwierdzenia:
definicyjne, opisowe,
ewaluacyjne i rzecznicze

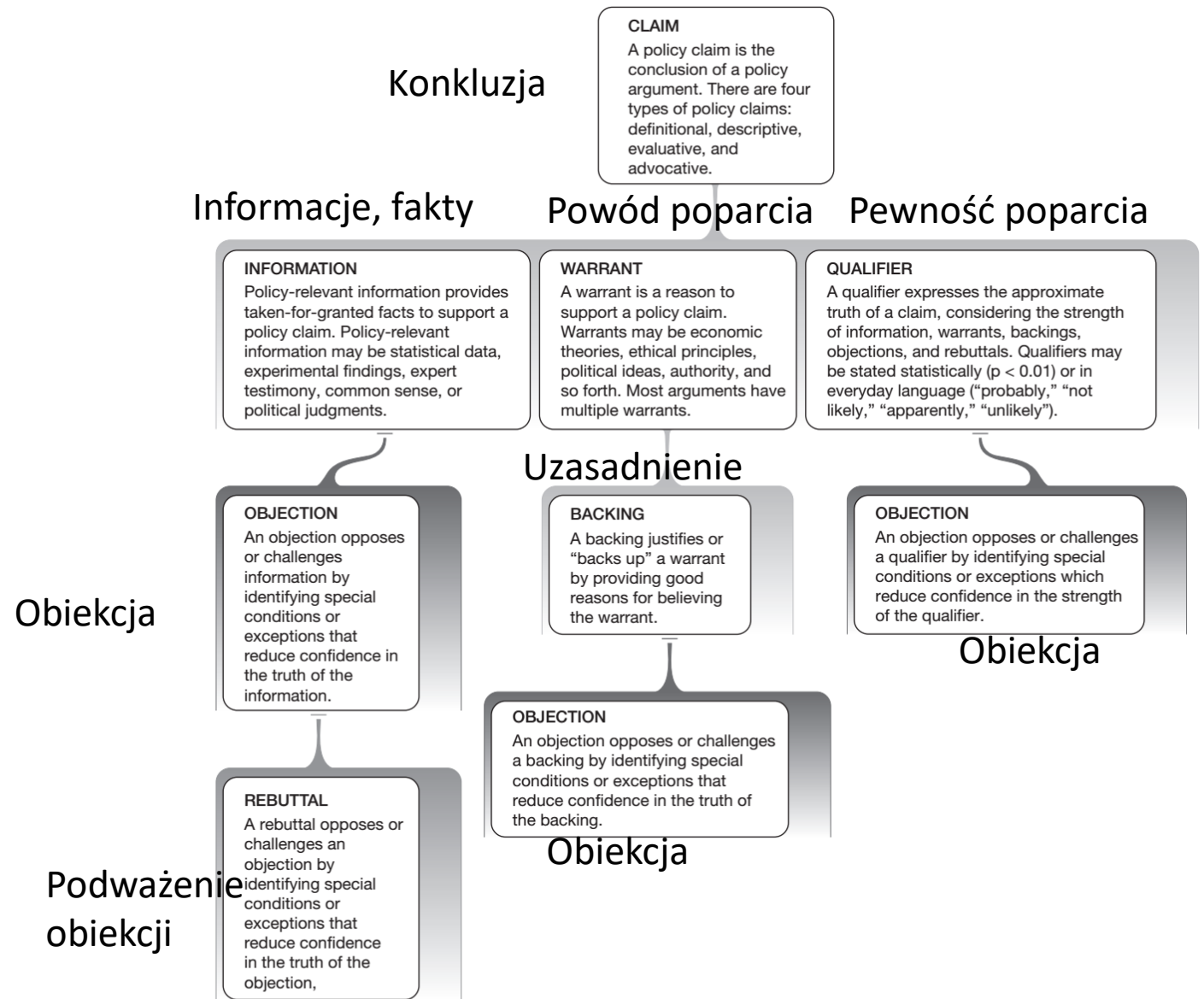

FIGURE 1.3
Elements of a policy argument

Source: Created with *Rationale 2*. Melbourne: Austhink Consulting, 2010. www.austhink.com

Struktura argumentu praktycznego PS - Isabela i Norman Fairclough

Struktura argumentu PS zaproponowana przez Fairclough & Fairclough w konkluzji umieszcza tylko stwierdzenia rzecznicze, np. rząd powinien podjąć określoną decyzję

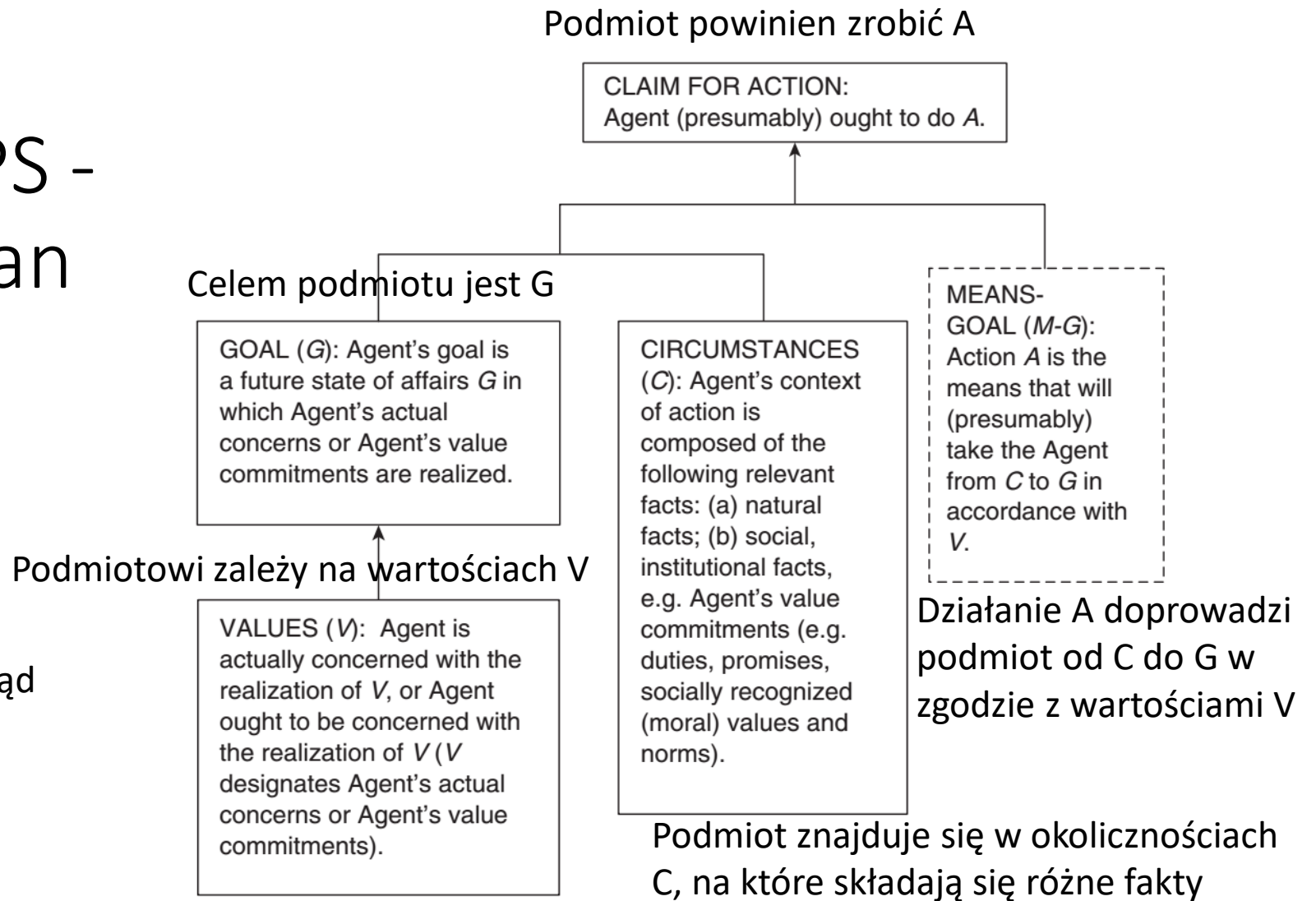

Figure 2.2 The structure of practical reasoning: a more detailed representation.

Ocena argumentu PS – sześć pytań Fairclough

- **Krytyka przesłanek**

1. Czy jest prawdą, że realizacja działania A prowadzi do celu G?
2. Czy jest prawdą, że podmiot działania znajduje się w okolicznościach C?
3. Czy jest prawdą, że podmiot rzeczywiście ma deklarowane cele i wartości (motywy)?

- **Krytyka wniosku praktycznego**

4. Czy zamierzone skutki działania A są do zaakceptowania?
5. Czy przewidywalne niezamierzone skutki (np. ryzyka) są do zaakceptowania?

- **Krytyka wnioskowania**

6. Czy działanie A jest lepsze od realistycznych alternatyw w danym kontekście?

Źródło danych o argumentacji PS – wystąpienie Elżbiety Rafalskiej w Sejmie

- Projekt ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci wpłynął do Sejmu jako projekt rządowy, druk sejmowy nr 216 z 1 lutego 2016 r.
- Podczas pierwszego czytania rządowego projektu w dniu 9 lutego 2016 r. przedstawiła go Elżbieta Rafalska, Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
- Treść wystąpienia jako tekst i plik elektroniczny (PDF) została udostępniona na stronie MRPiPS
- Dokument zawiera 2 736 słów, ponad 30 akapitów, około 10,5 strony
- **Dokument zawiera 26 informacji o charakterze ilościowym**

Argument 500+ w ujęciu problemowym

1. **Przesłanka postulująca problem:** niska dzietność to problem, dlatego, że powoduje depopulację i hamuje wzrost zamożności
2. **Przesłanka wskazująca przyczynę problemu:** przyczyną niskiej dzietności jest niepewna sytuacja ekonomiczna rodzin
3. **Przesłanka postulująca rozwiązanie:** zwiększenie dzietności można osiągnąć zmniejszając niepewność sytuacji ekonomicznej za pomocą nowego świadczenia
4. **Wniosek praktyczny postulujący działanie:** należy wprowadzić w życie nowe długoterminowe i wysokie świadczenie pieniężne z kryterium dochodowym tylko na pierwsze dziecko

Ocena argumentu 500+ w ujęciu problemowym

1. **Czy przesłanka postulująca problem jest przekonująca?** Czy niska dieta to rzeczywiście problem wymagający działania?
2. **Czy przesłanka wskazująca przyczynę problemu jest przekonująca?** Czy i w jakim stopniu niska dieta powodowana jest niepewnością ekonomiczną?
3. **Czy przesłanka wskazująca rozwiązanie problemu jest przekonująca?** Czy i w jakim stopniu świadczenie pieniężne wpłynie zwiększająco na dietę?
4. **Czy wniosek praktyczny wynika z przesłanek i jest przekonujący?** Czy świadczenie pieniężne istotnie zwiększy dietę i jego skutki uboczne są akceptowalne?

Struktura argumentu 500+ w ujęciu Dunna

- ***Policy claim (advocative)***: Sejm powinien uchwalić ustawę wprowadzającą świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł na dziecko...
- ***Warrant***: dlatego, że to była obietnica, a ponadto świadczenia pieniężne powodują wzrost diety, wzrost inwestycji w dzieci, zmniejszają ubóstwo
- ***Qualifier***: zapewne (niepewność wyrażona przy wzroście diety)
- ***Policy information***: w innych krajach po wprowadzeniu świadczeń wzrosła dieta, potwierdzona dodatnia korelacja świadczeń i diety, respondenci deklarują, że chcą mieć więcej dzieci, ale boją się mieć kolejne, bo pogorszy się im sytuacja materialna
- ***Objection***: dieta nie wzrosła w Niemczech, spadła w Estonii
- ***Rebuttal***: tam gdzie nie wzrosła były to kraje różniące się od Polski, tam gdzie spadła to był wynik wycofania świadczeń

Struktura argumentu 500+ w ujęciu Fairclough

- ***Claim for action***: Sejm powinien przyjąć ustawę o świadczeniu wychowawczym
- ***Values***: człowiek to wartość, trzeba inwestować w ludzi, zaufanie do ludzi
- ***Goals***: wzrost diety, wzrost inwestycji w dzieci, zmniejszenie ubóstwa dzieci
- ***Circumstances***: niska dieta, wysoka emigracja, wysokie ubóstwo, nieskoordynowana i niedofinansowana polityka rodzinna
- ***Means-Goals***: jeżeli wprowadzimy hojne świadczenie o określonych cechach, to zapewne osiągniemy wskazane cele, ale też zahamowanie emigracji i dodatkowy wzrost gospodarczy

Oceny argumentacji według pytań Fairclough

- **Krytyka przesłanek**

1. Czy jest prawdą, że 500+ doprowadzi do zwiększanie diety, inwestycji w dzieci i zmniejszenia ubóstwa?
2. Czy jest prawdą, że rząd znalazł się w sytuacji, która prowadzi do depopulacji i do zmniejszenia wzrostu gospodarczego?
3. Czy jest prawdą, że rząd wierzy w rodzinę, ludzi i im ufa oraz ma na celu zwiększenie diety, inwestycji w dzieci i zmniejszanie ubóstwa, chce dotrzymywać obietnic?

- **Krytyka wniosku praktycznego**

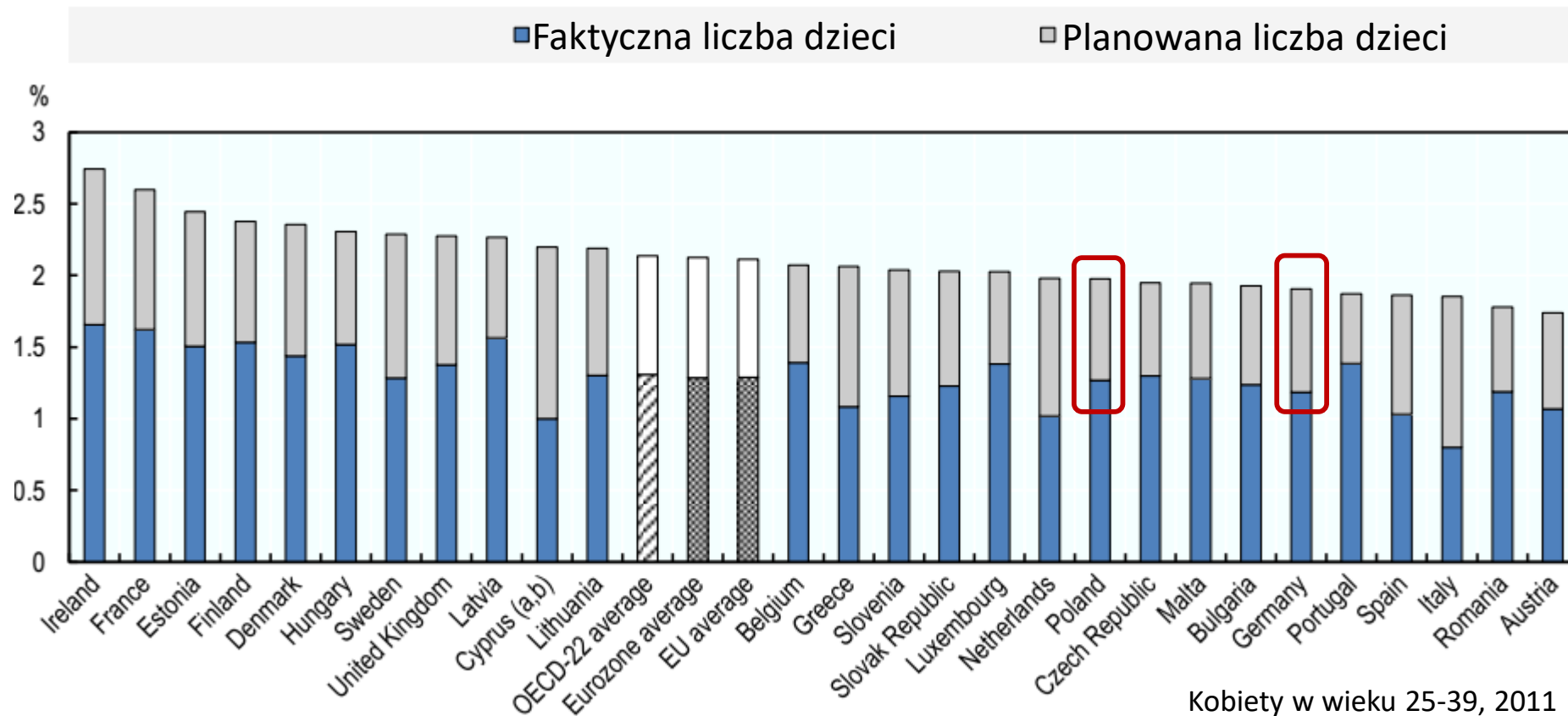
4. Czy zamierzone skutki 500+ są do zaakceptowania?
5. Czy przewidywalne niezamierzone skutki 500+ (np. zmniejszenie aktywności zawodowej kobiet) są do zaakceptowania?

- **Krytyka wnioskowania**

6. Czy 500+ jest lepsze od realistycznych alternatyw w danym kontekście?

Krytyka informacji faktograficznej - przykład

- „Niemcy co do zasady deklarują, że nie chcą mieć więcej dzieci, niż mają”
- „Luka między deklaracjami a faktyczną liczbą dzieci jest u nas jedną z największych w Europie”

Wnioski

- Polityka społeczna to dziedzina, w której używa się argumentów
- Mamy narzędzia (schematy pojęciowe, kategorie analityczne) do analizy argumentów w polityce społecznej
- Mamy narzędzia do oceny jakości argumentów w polityce społecznej (pytania ewaluacyjne)
- Zastosowanie narzędzi analitycznych i ewaluacyjnych nie stwarza większych trudności
- Wnioski z badań argumentacji mogą być użyteczne politycznie